

Bruno Vanden Broecke is de koning van de monoloog

Para schiet raak

Hooggespannen verwachtingen in de KVS, want hetzelfde team achter de theaterhit 'Missie' ging negen jaar later in première met de opvolger 'Para'.

FILIP TIELENS

Missie, de monoloog waarin Bruno Vanden Broecke het verhaal van een missionaris in Congo speelt, heeft al sinds de première in 2007 een legendarische status. Nog steeds toert het stuk over de hele wereld, in vier talen zelfs. Auteur David Van Reybrouck schreef met *Para* een nieuwe tekst over een stukje Belgische geschiedenis in Afrika. Hij interviewde een tiental para's die betrokken waren bij de ondertussen haast vergeten interventie in Somalië in 1992-1993. Onder VN-vlag moest ons leger toen de vrede helpen bewaren in dit verscheurde land en een hongersnood zoals in Ethiopië vermijden. Met drieduizend para's was het de grootste militaire ontplooiing ooit van België in Afrika.

Bruno Vanden Broecke staat opnieuw moederziel alleen op scène in *Para*. Hij speelt Nico Staelens, een sergeant op rust die als prille twintiger vier maanden het gebied Kismayo moest 'pacificeren'. Met zijn kale knikker, strakke T-shirt en stoere houding kost het je geen enkele moeite om te geloven dat Vanden Broecke een echte

para zou kunnen zijn. Kordaat ramelt hij als Nico een lezing af over het hoe-wat-waarom in de Hoorn van Afrika. In een enorm tempo werpt hij een spervuur aan militair jargon de zaal in, tot we helemaal platgeslagen zijn door de onbekende, parallelle wereld die het leger voor de meeste toeschouwers is.

Net zoals *Missie* begint *Para* dus als een lezing, maar deze opvolger ontvouwt zich sneller op een theatrale manier. Blijf missionaris André de hele tijd voor het brandscherm staan en kwam er pas aan het einde één weergalozes catharsis, dan onthullen de gordijnen hier al vroeger hun geheimen. Na een daverende decorwissel verandert het achterafzaaltje waar Nico zijn verhaal brengt in een gruwelijk Somalisch kerkhof. Het verheft de langzame transitie die al aan de gang was en waarin Nico de droge feitenstroom inruilt voor een doorleefd relaas van al zijn verdrongen herinneringen.

Woestijn vs. Waasland

De alweer rijkelijke tekst en het hoogst geloofwaardige spel van Vanden Broecke doen je het legerkamp zo voor de geest halen. Het moet een broeierige plek zijn, waar de loden hitte en de verveling sneller toeslaan dan de wapens. Een eiland waar Somalische kindjes aan 'den draad' komen bedelen of hun seksuele diensten aanbieden in ruil voor een blik cola. Waar na vier maanden onthouding zelfs een blonde Oxfam-hulpverleenster een te bespringen object wordt. Waar de *bro-mancee* tussen de soldaten al gauw omslaat in achterdocht of agressie, zoals wanneer ze samen een Somalische indringer sardonisch roosteren boven het kampvuur.

Nico vertelt dit allemaal zonder trots of spijt. Hij was gewoon een raderdje in het grote leger. Maar het zit duidelijk diep bij hem. Zijn verhaal komt er in horten en stoten uit. De vernederingen tijdens zijn opleiding en het gebrek aan psychologische bijstand na de interventie eisten duidelijk hun tol. Nico is een man met een bezwaard geweten en zonder luisterend oor. Zijn vrouw is het afgebold en zijn dochter hoort hij enkel nog met kerst. Zijn leerlingen op het atheneum, waar hij nu als sportleraar werkt, weten niets van zijn verleden bij het leger. Nico staat alleen met zijn onverwerkt verhaal. 'Woestijn en Waasland, dat krijgt ge niet op elkaar afgestemd', zo vat hij het samen.

Wanneer Vanden Broecke de zaal al lang heeft overtuigd van de complexiteit van zo'n legermissie, richt hij zich tot het publiek. 'Zijn er hier mensen die hun leven hebben geriskeerd voor een ander?', vraagt hij. Een viertal mensen, vermoedelijk allemaal para's, staan recht, met een blik halfweg tussen schroom en fierheid. Een magisch moment. In een interview vorige week in deze krant, vertelde Vanden Broecke al dat hij zenuwachtig was voor de reactie van de militairen in de zaal. Maar aan hun glimmende gezichten achteraf in de foyer te zien, was die vrees ongegrond.

Wel waarheid werden de teksttheringen waar Vanden Broecke bij elke première overkomen. Enkele keren ging het licht uit in zijn hoofd en moest hij spieken in de tekstbrochure. Het haalt even het tempo uit deze theatertrip, maar maakt je ook bewust van de niet feilloze mens achter de acteur - net zoals Vanden Broecke de mens achter de militair probeert te tonen.

Het is dan ook een ware krachttoer die hij hier weer presteert. Het predicaat 'de koning van de monoloog' is geen overdrijving. Als hij de kanjer van een tekst nog beter beheerst, zal deze voorstelling alleen nog maar groeien.

Rwanda

Op het vlak van originaliteit, relevantie en inhoud speelt *Para* in een heel andere categorie dan wat doorgaans op de planken wordt gebracht. Dit is niet zomaar een theaterstuk. Nee, het is een evenement van nationaal belang: een oefening in herinneren en empathie. Want wie weet wat er echt omgaat in het hoofd van zo'n militair? En weet u wat 'onze jongens' toen verwezenlijkten en uitspookten in het meest gefaalde land van Afrika, waar overigens nog steeds een oorlog woedt?

Opvallend: het einde van de voorstelling verschilt van het slot in de theatertekst. Geen onheilspellende afloop meer waarin Nico zijn eigen dood opzoekt, maar wel een open einde. Misschien zien we dit personage over enkele jaren nog eens terug op de planken, bijvoorbeeld in een reconstructie van het veel mediageniekere drama in Rwanda waarin hij ook geïndeed heeft? De tien Belgische blauwhelmen die daar sneuvelden in 1994 worden immers wel als helden en slachtoffers beschouwd. En dus verdween de voorgaande, kleurloze missie in Somalië maar in de plooiën van de geschiedenis. Tot nu.

'Para', Bruno Vanden Broecke, Raven Ruëll & David Van Reybrouck, gezien op 1/12. Nog tot 14/12 in KVS, Brussel ★★★★★

Dit is niet zomaar een theaterstuk. Nee, het is een evenement van nationaal belang: een oefening in herinneren en empathie

Bruno Vanden Broecke speelt een para met een bezwaard geweten en zonder luisterend oor. © Thomas Dhakens

